

Mottagare

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Rapport. Internkontroll inom området kränkande behandling och diskriminering, anmälan och systematik

Förslag till beslut

Granskningen godkänns.

Sammanfattning

Enligt nämndens interna kontrollplan för 2025 ska arbetet mot kränkande behandling och diskriminering granskas. Syftet är att säkerställa att rektorer anmäler händelser till huvudmannen samt att enheterna bedriver ett systematiskt arbete i enlighet med skollagen. Under 2024 genomfördes en totalgranskning, där endast 13 anmälningar registrerades, vilket kan indikera en underrapportering. Flera faktorer kan bidra till detta, såsom bristande kunskap om anmälningsskyldigheten, otydliga rutiner, normalisering av kränkande beteenden samt elevernas ovilja eller hinder att berätta. Systembytet till journalsystemet Prorenata syftar till att förbättra dokumentation, öka rättssäkerheten och underlätta administrationen. För att ytterligare stärka arbetet föreslås en riktad kompetensutveckling för personalen, med fokus på lagstiftning och praktiska verktyg för att identifiera och hantera kränkningar. Bedömningen är att det finns brister i anmälningsrutinerna, även om åtgärder kan ha vidtagits lokalt. Granskningen föreslås godkännas.

Ärendebeskrivning

För att säkerställa efterlevnad av gällande lagkrav har nämnden initierat en internkontroll av skolornas arbete mot kränkande behandling. Utifrån nämndens interna kontrollplan för 2025 så ska följande område kontrolleras:

- **Kränkande behandling och diskriminering, anmälan.**
Kontrollera genom totalgranskning att rektor anmäler kränkande behandling till huvudman, genomgång av diarie för att se att alla enheter finns representerade. Testperiod år 2024.
- **Kränkande behandling och diskriminering, systematik.**
Kontrollera genom stickprov att enheterna arbetar systematiskt mot kränkande behandling och diskriminering, planerna granskas mot skollagen. Testperiod februari 2025.

Lärare eller annan personal, inom gymnasieskola och kommunala vuxenutbildning, som får kännedom om att ett elev anser sig ha blivit utsatt

för kränkande behandling i samband med verksamheten måste anmäla det till rektorn. Rektorn måste i sin tur anmäla händelsen vidare till huvudmannen (6 kap 10 § skollagen). Samma anmälningsskyldighet gäller för personalen och rektorn om en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen.

Huvudmannen är vidare skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens beslut utgör vägledande praxis som anger att personal och rektor inte ska göra någon värdering eller förhandsbedömning av en händelse, utan att anmälan alltid ska ske. Bedömning görs först efter att händelsen har utretts. Skolinspektionen har även klargjort att anmälningsskyldigheten för personal och rektor gäller oavsett om vårdnadshavare eller elever motsätter sig en anmälan.

Det finns ingen lagstadgad skyldighet för nämndens övriga verksamheter, exempelvis folkhögskolan, att anmäla kränkande behandling till huvudmannen på samma sätt som i gymnasieskola eller vuxenutbildning. Men verksamheterna är ändå skyldiga att agera vid kränkningar, utreda händelser och vidta åtgärder enligt diskrimineringslagen och egna reglerade styrdokument.

Kontroll genom totalgranskning av antalet anmälningar till huvudman 2024

Under år 2024 registrerades totalt 13 anmälningar om kränkande behandling hos huvudmannen, samtliga av dessa avsåg Wisbygymnasiet. Inga anmälningar inkom från vuxenutbildningen. Detta kan indikera att det faktiska antalet incidenter är högre än vad som rapporterats, vilket i sin tur tyder på brister i efterlevnaden av skyldigheten att anmäla till huvudmannen. Det finns dock ingen exakt norm för hur många anmälningar som bör ske per skola och elev, men det kan göras en försiktig uppskattning baserat på underlag från Skolinspektionen/ Barn- och elevombudet. Enligt denna uppskattning så bör det per verksamhet vara minst 15-20 anmälningar per år, men det är troligt att mörkertalet är stort¹. Exempelvis rapporterar Tyresö gymnasium 27 anmälningar under perioden januari-oktober 2024 (gymnasieskolan har cirka 450 elever)².

Kontroll genom stickprov att enheterna arbetar systematiskt samt kontroll av planer

Under testperioden i februari 2025 inkom endast en anmälan om kränkande behandling till huvudmannen. Anmälan hanterades enligt gällande rutin, men

¹ Länk: <https://beo.skolinspektionen.se/om-oss/statistik-och-beslut/> Om vi utgår från en nationell snittfrekvens på ca 0,3–0,5 procent av eleverna per år som anmäls till huvudman (baserat på BEO:s siffror), skulle det innebära 5–8 anmälningar per år som rimligt minimum. I skolor med bra rapporteringskultur bör siffran vara betydligt högre, upp mot 15–20 anmälningar per år. Uträkningen baseras på antalet individärenden om kränkande behandling och antalet elever totalt i gymnasieskolan i Sverige.

² Tyresö kommun. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, 2024-11-28, § 85 ”Statistik över antal kränkingsanmälningar 2024”.

det låga antalet gör det svårt att genomföra en djupgående analys av verksamheternas systematiska arbete. Wisbygymnasiets likabehandlingsplan³ och Vuxenutbildningens likabehandlingsplan⁴ bedöms följa skollagen.

Bedömning

Bedömningen är att verksamheterna har haft brister i sina rutiner för att anmäla kränkande behandling till huvudmannen, det vill säga en underrapportering. Detta utesluter dock inte att åtgärder för ingripande och uppföljning har vidtagits på skolnivå. Systematiken är svår att bedöma då endast en anmälan om kränkande behandling till huvudman registrerades under testperioden februari 2025. Däremot anses verksamheternas likabehandlingsplaner uppfylla skollagens regler kring åtgärder mot kränkande behandling.

Möjliga saker till underrapportering kan vara:

Bristande kunskap om vad som ska anmälas.

Personal kanske inte är helt insatta i vad som faktiskt räknas som kränkande behandling eller diskriminering enligt lag och att det finns en osäkerhet kring vad som ska anmälas till huvudman kontra vad som hanteras lokalt. Personal som arbetar nära eleverna ska kunna göra korrekta bedömningar om vad som bör rapporteras till rektor, och rektorer behöver vara medvetna om vikten av att anmäla ärenden till huvudman.

Otydliga rutiner och ansvarsfördelning.

Om rutiner för anmälan är otydliga eller inte tillräckligt kommunicerade kan det leda till att personal inte vet hur eller när de ska rapportera.

Normalisering av beteenden.

Vissa typer av kränkningar kan ha blivit så vanliga att de inte längre uppfattas som allvarliga eller anmälningsvärda.

Elevernas egna hinder att berätta.

Elever kanske inte vågar eller vill berätta om kränkningar, vilket gör att personal inte får kännedom. Det kan finnas språkbarriärer, särskilt inom vuxenutbildning, eller kulturella faktorer som påverkar benägenheten att rapportera. Kortare utbildningstider och mindre kontakt med personal kan också vara orsaker (inom vuxenutbildningen).

Fragmenterad systemmiljö.

Från och med den 1 april 2025 ska personalen registrera anmälningar om kränkande behandling genom att upprätta händelserapporter i journalsystemet Prorenata. Tidigare skedde detta via en e-tjänst, vilket innebar att anmälningarna registrerades i ärendehanteringssystemet W3d3. Parallellt med

³ Länk: <https://gotland.se/forskola-skola-och-utbildning/gymnasium/gymnasieskolor-pa-gotland/wisbygymnasiet/for-dig-som-ar-elev-eller-varnadshavare/elevinflytande-och-likabehandling>

⁴ Länk: <https://gotland.se/forskola-skola-och-utbildning/vuxenutbildning/for-dig-som-studerar-pa-vuxenutbildningen/likabehandling-inom-vuxenutbildningen>

Prorenata används även avvikelssystemet Stella, som är avsett för arbetsmiljöavvikelser samt elevrelaterade incidenter såsom skador, risker och tillbud. Denna mångfald av system kan skapa osäkerhet hos användarna kring vilket system som ska användas för olika typer av ärenden. Förvirringen kring systemval riskerar att leda till att anmälningar registreras i fel system eller inte alls, vilket i sin tur kan bidra till underrapportering. Det är därför viktigt att tydliga riktlinjer och utbildning ges för att säkerställa att anmälningar hanteras korrekt.

Som tidigare nämnts ska personalen registrera anmälningar om kränkande behandling genom att upprätta händelserapporter i journalsystemet Prorenata. Samtliga rapporter sammanställs till statistik som är tillgänglig för förvaltningen och vidarebefordras till huvudmannen.

Syftet med systembytet är att säkerställa en likvärdig och rättssäker dokumentation samt att underlätta administrationen för rektorer. På regionens Insidan finns nu en digital händelserapport som personalen använder vid rapportering till rektor. Rapporten är utformad för att ge rektor tillräcklig information för att kunna bedöma och hantera ärendet.

För mer komplexa fall, som kräver en djupare utredning innan bedömning, finns ett särskilt framtaget utredningsunderlag. Underlaget bygger på de frågor som Skolinspektionen och Barn- och elevombudet använder i sina utredningar. Både händelserapport och utredningsunderlag sparas i journalsystemet, vilket underlättar det systematiska arbetet i verksamheten.

För att ytterligare stärka arbetet med att hantera och förebygga kränkande behandling bör fokus läggas på systematisk kompetensutveckling för personalen. Genom regelbundna utbildningar om vad som enligt lagstiftningen definieras som kränkande behandling, samt praktiska verktyg för att identifiera sådana händelser, kan personalens förmåga att hantera dessa frågor förbättras och varje incident behandlas rättvist och effektivt.

Bedömningen är att förvaltningen kommer att arbeta i enlighet med den föreslagna rekommendationen. Förslaget är att granskningen godkänns.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2025-10-27

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Torsten Flemming
Utbildningsdirektör

Jimmy Söderström
Ekonomichef